

'פרה מטמאה טומאת אוכלין...' – 'ע' במובא בשבועות יא.

דף פב

ציונים וראשי פרקים לעיון

'נמצא ההורג עד שלא תערף העגלה – תצא ותרעה בעדר. אמר ר"ש בן לקיש משום רבי ינאי: עגלה ערופה אינה משנה' – משמע בסוגיא שאם נוקטים שנמצא ההורג, תצא ותרעה בעדר, אי אפשר לנו לנקוט שעגלה ערופה אסורה בהנאה מחיים, שלכן הוצרכו לומר 'אינה משנה' וכן מבואר בכריתות כה. וכבר תמה הרשב"א על פסקי הרמב"ם, מצד אחד פסק שתצא ותרעה בעדר ומאידך פסק שנאסרת מחיים. ויש שכתבו שמקורו מדברי הירושלמי, ודלא כסוגיאן. (ע' דרכים שונות בישוב דבריו: כסף משנה, שער המלך, אור שמח, אבי עזרי הל' רוצח י; זכר יצחק עד).

– יש שהוכיחו מכאן שאין מועיל פדיון לעגלה ערופה, שאם כן, גם אם עגלה ערופה נאסרת מחיים, שחיתתה שחיתה ראויה היא, שהרי אפשר בפדיון, וכמו שאמרו לענין פרת חטאת. (עפ"י חזון איש – פרה ב,י; הגר"ש גרוזענסקי – מובא בשו"ת אחיעזר ח"ד עט. וכבר נחלקו אחרונים בדבר – ע' משנה למלך הל' רוצח י, ובמצוין ביוסף דנת קדושין גז).

'זריז – דלא עבד איסורא...' – 'נראה דהיינו בין אדם למקום, אבל בין אדם לחבירו עבד איסורא'. (מהגר"א נבנצל שליט"א.

משמע מדברי הרב שליט"א שאסור לו לשני לשחוט לכתחילה עד שיטול רשות מן הראשון. ולולא דברי הרב היה נראה שהלוקח השני אינו חייב ליטול רשות לשחוט, שהרי המשנה והברייתא שנויות בסתם, ומשמע שאין שום חילוק לדינא בין יום הקניה ובין יום אחר, והרי זה לא מסתבר שיהא חייב לברר כל ימיו כאשר בא לשחוט, שמה באותו יום הלה רוצה לשחוט. ומכאן שאף ביום הראשון אינו מחויב. אלא שאם באו שניהם להתדיין לפנינו למי זכות הקדימה, אנו נותנים הזכות ללוקח הראשון. וכן מורים פשוטות דברי הרשב"א ז"ל.

ונראה שזהו כל עיקר חידושו של רב יוסף 'לענין דינא תנן' – שאינו מנוע לשחוט היום, אלא רק אם באו לבית דין, זכות הראשון קודמת, כמו שכתב רש"י.

וכן מה ששנינו 'אם קדם השני זכה' – ומאי אתא ללמדנו בזה – אלא שזוהי זכותו של השני לעשות כן, להקדים את השני ולהיות זריז ונשכר.

וכן נראה לדייק מלשון 'זריז – דלא עבד איסורא', ואילו היה צריך להמלך לפני שחיתה, הלא גם אם לא היה מקדים, לא היה עובר איסור, שהרי צריך לשאלו – אלא משמע ששוחט והולך ללא נטילת רשות, ולכן ע"י הקדמתו נמצא נשכר.

ולפי"ז נראה שאף כלפי המוכר הדין כן, שזה שאמרו בתוספתא שהלוקח קודם למוכר, דוקא כשבאים להתדיין בדבר, אבל יכול המוכר לקדום ולזכות. שאם לא נאמר כן, הלא אין לקונה השני זכות יותר מזכותו של המוכר עצמו, דמה מכר ראשון לשני כל זכות שתבוא לידו. וי"ל).

שו"ר מה שכתבו הט"ז (טז סק"ט) והש"ך (סקי"ד). וצ"ע.

'זריז – דלא עבד איסורא. ונשכר – דקאכיל בשרא' – יש מדקדקים מכאן, שאילו לא היה מקדים, והיה שוחט לאחר ששחט הראשון, היה אסור לו לאכול הבשר באותו היום, שקנסו את השוחט אותו ואת

בנו, שלא יהנה מן האיסור שעשה, ואינו מותר באכילה אלא למחרת. וזהו שאמרו שכיון שקדם ושחט – נשכר, שיכול לאכול הבשר, הא אילו לא קדם – לא קאכיל בשרא. (מובא ברא"ש בפסקיו ובתוספותיו, עפ"י רבנו מאיר, שמכאן דקדק בה"ג דין זה. והר"ן בתחילת הפרק כתב שבה"ג השוה זאת לדין מעשה שבת, שאסור לאותו היום).

(ע"ב) 'נזיר שהיה שותה יין כל היום... אמרו לו אל תשתה והוא שותה אל תשתה והוא שותה – חייב על כל אחת ואחת' – משמעות הלשון היא שההתראות חלוקות זו מזו, לפני כל שתיה ושתיה. ואולם בירושלמי (בנוזיר) אמרו שאף השותה צלוחית של יין, ויש בה עשרה כזיתים, והתרו בו מלכתחילה שאם ישתה הכל, יחוייב בעשר מלקיות – לוקה עשרה. וכן פרשו הרמב"ם והרע"ב בנוזיר (שם). ושם הגרסא שונה: 'אמרו לו: אל תשתה אל תשתה והוא שותה' וכ"ה בקדושין עז: וע"ע במובא ביוסף דעת נוזיר מב).

וכשהתרו בו וחזרו והתרו, אין צריך לפרש בכל התראה את האיסור והעונש, אלא כיון שאמרו לו 'אל תשתה' 'אל תשתה' די, כיון שההתראה הראשונה היתה כדין, ועל לשון התראה ראשונה הם סומכים. (ריטב"א מכות כא.).

'דאמר רבי יאשיה: עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד...' – בחזון איש (כלאים א,ו) כתב להוכיח מן הירושלמי (כלאים רפ"ח), שאין צריך דוקא שהזרעים יהיו בגומא אחת. ועוד צידד (שם ובסי"ג סק"ב) שלר' יאשיה אינו חייב אלא כאשר הזרעים סמוכים לזה לזה עד ששה טפחים, שיעור הרחקת כלאי זרעים, ולא יותר. (והביא שם אפשרות נוספת, לחייב עד ד' אמות, ככלאי הכרם, אלא שכתב שלא משמע כן מסוגיתנו).

וכן צידד לומר שאין צורך במפולת יד ממש, אלא גם כשזרע אחד אחר השני, כל שלא הושרש הזרע הראשון עד שהגיע השני – חייב.

עוד נוטה לומר שצריך שאדם אחד יעשה הכל, אבל אם אחד זרע וחרצן ושעורה ואחד חטה – פטורים. ואפשר שצריך שתהא דעתו בשעת זריעה ראשונה לגמור שלשתן.

'לא, לעולם רבנן, ומילתא אגב אורחיה קמ"ל, דאיכא תרי גווני כלאים...' – יש לדקדק על לשון 'אגב אורחיה', והלא לכאורה זהו כל חידושו, להשמיענו תרי גווני כלאים, שהרי עצם הדין שלוקה – פשוט הוא; –

ויש לפרש, שמשמיענו שלוקה על כל התראה והתראה בנפרד, אלא ששאלנו על כך והלא משנה היא בנוזיר, ומדוע הברייתא משמיעה זאת כאן לענין כלאים (עתוס') – על כך בא התירוץ ששנה תנא דברייתא חידוש זה לענין כלאים, להשמיענו דרך אגב ענין נוסף, שיש תרי גווני בכלאים. (תורת חיים)

דף פג

באורי פשט; הערות וראשי פרקים לעיון

'זמה התם דגופין מוחלקין פטרי רבנן, הכא לא כל שכן?' – פירוש, חיוב 'אותו ואת בנו' בא משום גופים, (כי מהות האיסור הוא לשחוט גוף נוסף), וכששחטה ושחט את בת בתה ואח"כ שחט את הבת,